

REMISSVAR: BOVERKETS FÖRSLAG TILL FÖRESKRIFTER OM TILLGÄNGLIGHET OCH ANVÄNDBARHET, 2023-08-25.

ETTELVA Arkitekter tackar för möjligheten att lämna synpunkter på ovan nämna remiss.

## Bakgrund

Möjligheternas Byggregler beskriver en ny typ av reglering som är tänkt att ersätta BBR. Varje delområde hamnar i en egen sk författning som är fristående och lyder direkt under PBL och PBF likt många andra lagar och regler: Lag -> Förordning-> Författning. Den största skillnaden mot nuvarande BBR är att författningarnas föreskrifter inte kommer innehålla några allmänna råd eller hänvisningar till standarder, myndigheter el dyl. Man betonar att författningen endast kommer styra funktionskrav och tekniska egenskapskrav, utifrån statens minimikrav.

Bestämmelserna kommer hålla 3 olika preciseringsnivåer. A, B och C, där A är lägsta graden av precisering och endast beskriver funktionen, medan nivå C kan innehålla specifika kvantitativa krav som måste uppnås.

## Vår tolkning

Anledningen till omtagen gällande boverkets byggregler är i grunden ett regeringsbeslut från 2017 om att göra en grundlig översyn av gällande regler. Regeringsbeslutet grundar sig i boverkets egen undersökning från 2016. Båda översynerna beskriver en likartad problembild med idag gällande regler. Man nämner att regelverket är omfattande och svåröverskådligt, att olika yrkeskategorier gör olika tolkningar av samma text, att det uppstår stora frågetecken gällande de allmänna rådens juridiska status samt att många standarder har blivit normerande. Boverkets undersökning visar även att många av de tillfrågade saknar ett förtydligande av vissa regler, det är svårt att veta när ett krav verkligen är uppfyllt.

Slutsatsen efter flera instansyttrande på olika nivåer är således att det behövs en ny regelmodell. Det man tagit fram är en modell med färre regler, och ett regelverk helt utan allmänna råd, hänvisningar till standarder eller andra myndigheter. Man lägger stort fokus på att beskriva rollfördelningen inom byggbranschen och att det som boverket ska styra är de krav som ställs på lag och förordningsnivå. Uppfyllandet av kraven ska ligga helt på samhällsbyggnadssektorn och i sin tur byggherren. Troligtvis medför detta att byggherren kommer behöva större resurser på expertis och sakkunniga, eller även fortsättningsvis hänvisa till gamla standarder och redovisningsmetoder.

Boverket har utrett konsekvenserna av att byta regelsystem. Hur de berörda (kommuner, byggherrar, entreprenörer och projektörer) kommer påverkas under en omställningsperiod. Man menar också att de nya reglerna inte kommer innebära någon förändring i kravnivå. Vissa allmänna råd kommer dock lyftas upp till krav, vilket kan ses som en stor förändring.

Att bygga är komplext. För att uppnå ett gott samhälle, med de utmaningar som vi står framför vad gäller vistelsemiljö, miljö och byggnadskvaliteter, för framtida generationer, så krävs gemensamma ansträngningar. Arkitektkåren ser redan idag en risk att framtida byggnaders kvalitet försämras då byggherrar utan egna framtidsvisioner ser ofta enbart till att uppfylla lagkraven och den ekonomiska

vinningen väger tyngre än andra aspekter. Även kommuners krav kan variera mycket beroende på vem man får som bygglovhandläggare.

## Konsekvenser

I Möjligheternas byggregler argumenterar man för att byggherren ges ett större ansvar i bevisningen för hur kraven uppfylls. Man menar att det kommer krävas nya branschöverenskommelser och flera standarder kommer behöva utvecklas och anpassas till det nya regelsystemet. En fördel med det nya regelverket är att man inte längre behöver hålla reda på olika versioner av BBR och vad som uppdaterats var. En stor nackdel är att övergångsperioden kommer innebära att samhällsbyggnadssektorn kanske inte riktigt hänger med.

Konsekvenserna av att branschen och byggherren ges mer ansvar är tudelad. I Möjligheternas Byggregler lyfter man att anpassning till brukaren kommer bli enklare och att man som boende alltså kan komma att styra utformningen av sin bostad i en större utsträckning. Det kan förvisso vara sant hos köpstarka individer som redan idag har möjlighet att välja. För resterande invånare riskerar vi se en försämring av bostadskvaliteter då byggherren troligtvis får större möjligheter att göra avsteg från vad vi idag ser som praxis och att statens lägsta nivå blir standard.

Författningarna som ligger ute på remiss är enkla att ta till sig och paragraferna är tydliga och koncisa. Vi ställer oss dock frågande till det stora tolkningsutrymmen som kommer uppstå mellan olika konsulter, byggherren, och bygglovhandläggaren. Vem kommer driva innovationsarbetet och vilka verifierar och värderar nya lösningar? Förhoppningen om att branschen ska kontrollera sig själv och samtidigt styra utvecklingen åt ett positivt håll känns riskfylld och inte helt i fas med verklighetens erfarenheter av byggprojektering i Sverige i skrivande stund. De byggherrar som vill bidra till samhället, som är villiga att satsa på innovation eller individanpassningar, gör det redan idag, och de som primärt söker snabb avkastning kommer fortsättningsvis kunna ta än snabbare genvägar. De allmänna råden som idag finns inskrivna i BBR är idag inte heller krav utan det går att ta fram egna lösningar. Den stora skillnaden i den nya författningsstrukturen är att vi arkitekter framåt inte kommer kunna använda oss av dessa allmänna råd i vår kvalitetssäkringsprocess för byggherrar som kanske inte själva skulle sätta miljö och människans bästa framför ekonomisk vinning eller effektiva processer.

## Översyn av reglerna om tillgänglighet

Efter genomläsning av denna regelsamling vill vi lyfta Paragraf 2, där vi ser en risk i att tolkningsmöjligheterna kan försämma miljön för personer med stöd av tex rullstol. Bör det läggas till att person med begränsad rörelseförmåga självständigt ska kunna vända i ett kommunikationsutrymme?

Paragraf 8, andra stycket säger att det kan vara tillräckligt att bostadsfunktionerna på entréplanet har begränsad dimensionering. Vilket typ av dimensionering refererar man till här?

Paragraf 12, som förtydligar att minst en balkong, terrass eller uteplats behöver vara tillgänglig, ser vi som en rimlig regel. Stycke två är dock lite svårtolkat. Räcker det med en tillgänglig terrass, eller ska samtliga terrasser, om det finns flera, gå att göra tillgängliga?

## Slutsats

Redan idag framgår det tydligt att byggherren får använda sig av andra lösningar än vad som anges i allmänna råd, så länge den bindande föreskriften ändå uppfylls. ETTTELVA Arkitekter anser att Boverkets byggregler tydligt ska ange minimikraven som definieras av staten och dessa krav ska vara enkla att verifiera. Att överlåta lösningar och verifieringar till byggherren riskerar att snarare komplicera och fördyra byggprocessen än att öka möjligheterna till innovativa lösningar.

Vi ser också en risk i att arkitektens roll inte lyfts fram och på något vis kan ge incitament till byggherren att faktiskt förlita sig på arkitektens kompetens för att ta fram nya lösningar. Arkitektens argumentation mot byggherren blir ofta kring kvantifierbara frågor som dagsljus eller nyckeltal. Det är ofta tack vare dessa samtal som naturligt uppkommer till följd av reglerna som vi kan hjälpa till att bibehålla en god boendestandard för alla. Med de nya reglerna får vi ännu färre argument att luta oss mot för vår levnadsmiljö och framtid.

*Klara Östlund SAR/MSA, med flera.*

**ETTELVA Arkitekter AB**